СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 97. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 28. квітня, 1927. VOL. XXXV. No. 97. Jersey City, N. J., Thursday, April 28. 1927. THREE CENTS

МЕКСИКО ВДОВОЛЕНЕ ЗІ ЗАЯВИ КУЛИДЖА

КАЄС ПОХВАЛЮЄ АМЕРИКУ ЗА ЇЇ „ЩИРЕ Й СЕРДЕЧНЕ" ВІДНОШЕННЄ.

МЕКСИКО, 26. квітня. — Хоча заява президента Кулиджа про заграничну політику Злучених Держав, виголошена на бенкеті преси в Ню Йорку, викликала вже немало критики зі сторони американських політиків, зате в Мексику вона найшла лишень загальне признанне.

Навіть самий президент мексиканської републики Каєс виступив з публичним признанием для сеї заяви, зазначуючи вдоволенe Мексика з того, що Америка занимає таке становище „щире й сердечне".

На думку Каєса, президент Кулидж доказав Мексикови, що Америка хоче полагодити своє непорозуміннє з Мексиком мирною дорогою.

ПРЕДСТАВЛЯЮТЬ ПОКІЙНОГО ПРЕЗИДЕНТА ГАРДИНГА ІМПЕРІЯЛІСТОМ

ХОТІВ ОПАНУВАТИ ЦЕНТРАЛЬНУ АМЕРИКУ.

ВАШИНГТОН, 26. квітня. — Промова президента Кулиджа в Ню Йорку про заграничну політику теперішньої адміністрації викликала оживлену дискусію про цілі американської політики в середній Америці.

Немало поважних републиканців виступає тепер з пригадкою політики покійного президента Гардинга, котрий мав зовсім не критися з тим, що він уважає головною ціллю американського уряду розвести панованне Злучених Держав на цілу латинську Америку.

Прихильники сеї імперіялістичної політики Гардинга тепер виступають проти Кулиджа, бо не бачуть у його промові ні одної признаки агресивности проти других держав.

ЕВАКУАЦІЯ ОКОЛИЦЬ, ЗАГРОЖЕНИХ ПОВІННЮ РІКИ МІСІСІПІ.

МАЮТЬ ПРОРИВАТИ БЕРЕЖНІ ТАМИ В ЛУИЗІЯНІ.

НЮ ОРЛІНС, 26. квітня. — Уряд постановив прорвати бережну таму („левві") на ріці Місісіпі в стейті Луизіяні, щоби в сей спосіб роздати води на ширший простір та обнижити стан води в долішнім бігу ріки, де він загрожує містам, головно містови Ню Орлінс.

З цілої околиці, яка буде залята водою в наслідок прориву тами, уряд приказав евакувати все населеннє. Залляти мають коло 100,000 акрів землі. Природно, проти такого зарядження виступили фармері, які мають вибиратися зі своїх фарм, а декотрі навіть постановили боронити тами з оружем у руці. Уряд, однак, сподіється, що до сього не дійде, коли прийде до прорвання гати, яке визначене на слідуючу пятницю. Уряд викликав жовнірів.

СМЕРТЬ НАЙЛІПШИХ ЛЕТУНІВ АМЕРИКИ.

ДЕЙВИС І ВУСТЕР ЗГИНУЛИ ПІДЧАС ПРОБНОГО ЛЕТУ.

ГЕМПТОН, Верджінія, 26. квітня. — Великий аероплян, на якому найліпші американські летуни, сотники Дейвис і Вустер вибиралися незадовго в безперервну дорогу почерез Атлянтійський океан, впав тут нині підчас пробного лету й розбився. Оба летуни найшли смерть підчас катастрофи.

Літак був обтяжений до вершка своєї сили та мав на собі 17,000 фунтів ваги. Дослідувачі катастрофи кажуть, що се було за богато та що се було причиною нещастя. Літак ледви вилетів увозтух так він зараз скрутився та полетів передом у діл, забиваючися носом у болото. Летуни не могли добутися зі своїх сиджень, і вони згинули від газів і води.

НОВИЙ НАПАД МЕКСИКАНСЬКИХ БАНДИТІВ НА ПОЇЗД ВІДБИТИЙ.

МЕКСИКО, 26. квітня. — Мексиканські федеральні війска відбили напад бандитів на поїзд, ідучий з Хвареса до Мексика.

Бандити, видно, хотіли повторити напад, зроблений недавно на поїзд в Ґвадалахарі, але се їм не вдалося через осторожність уряду, який уставив в поїзді великий відділ війска, яке й відбило напад. Урядники кажуть, що й сим нападом проводили католицькі священики, побаламучені своїми епископами.

На приказ федерального уряду депортовано нині з міста Меріди, столиці стейту Юкатану, архиепископа Юкатану. Його всаджено на корабель, що пливе до Куби.

ВИЗНАЧНІ ПРАВНИКИ ДОБИВАЮТЬСЯ РЕВІЗІЇ ПРОЦЕСУ САКА Й ВАНЦЕТТІ.

БОСТОН, Месечузетс, 26. квітня. — Стейтовий губернатор Фулер дістав знова ряд нових протестів проти засуду смерти на Сака й Ванцетті. Межи ними прийшов протест від визначних правників, що учать права на Гарвардськім університеті; межи підписами є й підпис декана виділу права.

МІСЯЧНИК ЛИТАЄТЬСЯ КУЛИДЖА, ЧИ ВІН ДУМАЄ КАНДИДУВАТИ В ТРЕТЕ.

НЮ ЙОРК, 26. квітня. — Генрі Годард Ліч, редактор поважного американського місячника „Форум" післав президентови Кулиджови листа зі запитом, чи він думає кандидувати на уряд президента в трете підчас виборів в 1928 році. Автор просить о публичну відповідь і то в найкоротшім часі.

ОБКИДАЛИ КНЯЗЯ СМЕРДЯЧИМИ ЯЙЦЯМИ.

БУДАПЕШТ, 25. квітня. — Мадярські фашисти хотіли не допустити до зборів, які скликувала мадярська пацифістична група з князем Карлом Гогенльое в ціли заложення в Будапешті Паневропейської Ліґи. Фашисти зборів не розбили, але вдалося їм обкидати гнилими яйцями предсідателя князя Гогенльоге.

ЗАПРОШУЮТЬ СЕНАТОРА БОРУ ДО АНГЛІЇ.

ЛОНДОН, 25. квітня.— Лорд Дерби, відомий з того, що в дипльоматичний спосіб міг наладнати відносини між Францією а Англією, запросив сенатора Бору до себе в гості, щоби дати сенаторови змогу запізнатися близше з положеннем в Англії. Дерби каже, що не знає особисто сенатора Бори, але проголошує се публичне запрошенне, щоби в той спосіб дати сенаторови Борі нагоду переконатися, що англійський нарід не є таким егоїстом, як це Борі видається.

ФАБРИКА СТРІЛЬНА У ВОЗДУХ, А 1000 ЛЮДЕЙ ДО КРИМІНАЛУ.

Під Неаполем в Італії вилетіла у воздух велика фабрика стрільна й пороху. Причина вибуху невідома. Фашисти думають, що вибух спричинили їх вороги і тому арештували 1000 людей.

МОСКВА ЧИ ЛЕНІНГРАД?

Совітська влада обмірковує тепер питання, чи не перенести столиці з Москви до Ленінграду. За тим проектом промовляє богато річей, між иншими щораз гостріша мешканева кріза в Москві і видимий упадок Ленінграду, його економічного та політичного значіння з тої причини, що всі державні установи містяться тепер у Москві.

ГОЛОДІВКА ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ.

Міжнарітйний комітет боротьби за амнестію для політичних вязнів повідомляє, що в місті Бронкі політичні вязні в кількости 84 осіб розпочали 2. березня голодівку, домагаючись зміни нечуваного режиму. Всі політичні вязні чуються цілковито вичерпаними на силах, а деякі находяться вже близько смерти.

АРЕШТУВАННЯ.

В Тернополі арештовано 17-літню дівчину Е. Сасівну на передодні жіночого віча. Сасівна брала участь в організуванню того віча. Арештовану відставлено до суду, де ведеться слідство в напрямку головної зради; їй закидують, що вона хотіла відірвати Західну Україну від Польщі.

ПАПІР З СОЛОМИ.

Берлінець Ляйст найшов спосіб виробляти папір та паперову масу з соломи. Такий винахід може зробити переворот у дневникарстві, яке зідає мілійони тон паперу щоденно.

ЗВІРЯТА-ШКІДНИКИ НА ПРИКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

В прикарпатських верховинських селах розмножилися були під зиму і зимою звірята-шкідники, як ніколи досі. Тому, що була лагідна зима, не згинули навіть миші, яких иншими роками сильний мороз бодай вчасти вигублював. Ті звірятка заподіяли великі шкоди в засіяним збіжу. Бараболя потерпіла була під зиму богато від диких кабанів, фасоля від заяців, кукурудза від оленів. Богато шкід заподіяли тічні вовків також на поли, які затовкли болотом ріжні господарські ростини, так що вже не могли рости. Крім того нападали і на села, де заподіяли великі шкоди серед худоби. В самім одним селі **Полонина Руна** розшарпали і пожерли 25 коней і стільких рогатої худоби. І лиси навідувалися на села та забрали богато дробу.

МОТИЛІ — ВЕЛИКА МОДА.

Мода уставляти в мешканні для прикраси законсервовані мотилі дуже поширилась за останні місяці у Франції й Англії. Лови на мотилів у Піренейських горах (в Еспанії й Франції) і в західних Альпах перемінилися в справжній промисл. Та найбільше попитують за пестрими бразилійськими мотилями. Вже минулого року (себто практично за останні місяці) вивезли не менше як 80 мілійонів законсервованих мотилів.

МАСОВІ ЗБОРИ ПРОТИ АДМІНІСТРАЦІЙНОЇ РЕФОРМИ НА ЗАКАРПАТТЮ.

За ініціятивою комуністичної партії Закарпатської України в низці сіл і міст Закарпаття відбулися збори-протести проти адміністраційної реформи, що мала передати край до чеських рук. В селі Ясенє зібралося понад 6.000 чол. селян з околишніх сіл та хуторів. Селяни ухвалили протестувати проти кольонізаційної політики чеської буржуазії, та тих партій (буржуазних, закарпатських), що допомагають їй у тому. У Великих Вичках мітинг відвідало понад 5.000 селян, в Севлюшах біля 2.500 чол. Великі збори відбулися також в Узі, Касені і в инших селах. Ухвалено також резолюції протесту проти білого терору на Чехах і за кордоном.

МОРОЗИ ВИНИЩИЛИ ХУДОБУ.

Морози і снігові завії винищили 50 відсотків худоби в Дагестані (провінція Закавказзя над Каспійським морем). Побоюються, що наслідком тих морозів вигинуть усі вівці в цій околиці, які були головною основою господарства місцевого населення.

„ВЕЛИКИЙ ЛЬВІВ".

Польський „Дневник законів" оголошує розпорядження про поширення границь міста Львова. На підставі розпорядження будуть прилучені до Львова терени, відтяті від громади Кульпарків залізничою лінією Львів-Станиславів.

БУДУВАННЯ КІНО-ФАБРИКИ В КИЇВІ.

Підготовча робота на тому участку, де має бути кіно-фабрика, почалася ще пятого березня. 21. березня почалися там земляні роботи, і не пізніще як за три тижні буде вже закладатися фундамент фабрики. Будування фабрики доручено будівельні конторі „Індустрой".

Усі витрати на будування кіно-фабрики виноситимуть понад 2,500,000 карб. Цього року буде переведено роботи на 1,600.000 або міліон вісімсот тисяч карб., а решту майбутнього року. Всі основні корпуси, допомічні підприємства та павільон-ателіє, будуть остаточно закінчені ще цього року, щоби з 1. січня 1928 р. на фабриці вже можна було робити знимки. Індустрой всі роботи першої черги на кіно-фабриці цього року має закінчити до 1. листопада. Кредитами та коштами будівництво цілком забезпечено. В травні робота вже вимагатиме робочої сили понад 500 чол.

Тепер остаточно деталізуються роботи щодо опалення та вентиляції всіх приміщень кіно-фабрики. Ці роботи найблищими днями здаватимуться для виконання спеціяльним організаціям. Провадяться також переговори з державним електричним трестом в справі електростаткування, як усеї кінофабрики, так і електропідстанції, що буде на фабриці.

Загальна площа основних споруджень фабрики доходить 14 тисяч квадратових метрів, а загальна кубатура понад 140 тис. куб. метрів.

НОВИЙ ІНДІЙСЬКИЙ „МЕСІЯ".

Річ іде про індійського „месію", про якого в нас уже не раз писалося, а саме про Крішнамурті. Він називає себе скромно „чоловіком, що шукає правди". В останніх часах він видав книжку про мир і єдність народів світу. В тій книжці він поборює модний тепер проект союзу народів, що говорять по англійськи. Такий союз — каже Крішнамурті — протиставивби білій расі народи Азії й Африки, що саме тепер пробуджуються. Це викликалоб нову завзяту боротьбу між Сходом і Заходом.

ПРО НАГІНКУ НА УКРАЇНЦІВ У БУКОВИНІ.

Українські добровільні авесресканці змушені, щоби хоча трохи виправдати довіря Буковини, інтерпелювати в українській справі. Лукашевич наводить низку фактів заборони театральних вистав на українській мові. Не зважаючи на те, що всі песи завчасу переглянула і дозволила навіть румунська сигуранця та цензура, грати їх ні в якому разі не дозволено було,— мовляв, антипатріотично впливають на глядачів. За Лукашевичем посол Кракалія подав інтерпеляцію, в якій наводить факти, що вчителі й професори українці мають пенсію розміром 1000—2000 лей, тимчасом, як румунські пенсіоністи одержують до 8000 лей.

АТАКУЮТЬ АМЕРИКАНСЬКІ КОРАБЛІ В КИТАЮ

ШАНГАЙ, 26. квітня. — Кілька американських воєнних кораблів, що плили рікою Янце були обсипані градом куль з побережа. В одінім випадку стріляли кантонські жовніри, а в другім жовніри з армії північної. Залога була змушена відбиватися при допомозі машинових крісів і далекосяглих гармат. З приводу цеї стріляниии було богато американських моряків ранених, а деяких треба було відіслати до шпиталя.

МІСТО, ЩО ВИДЕРЖАЛО СТО ГУРАГАНІВ.

ПАРИЖ, 26. квітня. — Порт Таматаве на острові Мадагаскар видержав за послідне століття 100 великих гураганів, стративши при тім богато в людях і маєтках. Не видержав однаке послідного. Буря знищила місто до тої міри, що вже його тепер не будуть відбудовувати, а порт побудують у другій місцевости.

СУБМАРИНОЮ В 50 ГОДИН З ЕВРОПИ ДО АМЕРИКИ.

РИМ, 26. квітня. — Премієр Муссоліні приняв на авдієнції італійського інжинера Бугатті, який будує в Льотарингії в Франції підводну лодку, якою хоче переїхати океан з Европи до Америки в 50 годинах. Бугатті хотів зацікавити Муссолінія в тій справі, а ходило йому головно о те, щоби в Італії відчинити таку фабрику, якаб будувала того рода субмарини. Муссоліні мав на те згодитися.

Субмарина буде находитися до половини у воді, а друга половина буде над водою. Буде на 82 стопи довга, а 10 широка. Містити буде 8 людей. Буде плисти зі скоростю 62 милі на годину.

ЧУЖИНЕЦЬКІ ПОСЛИ НЕ МОЖУТЬ ПОГОДИТИСЯ.

ПЕКИН, 26. квітня. — Чужинецькі дипльомати не мають ясного і згідного погляду на події в Китаю. Вони навіть не здають собі справи з поділу кантонської партії, бо не годні предбачити консеквенцій з того факту. До того напитали собі біди, даючи дозвіл на ревізію в російській амбасаді. Ту амбасаду совітський представник покинув, а дипльоматичний корпус пишив дати їй свою охорону. Та до охорони зголосився націоналістичний уряд заявляючи, що він одинокий тепер до цього компетентний. З того вийшло таке, що жовніри націоналістичної армії вважають тепер своїм правом ввійти на екстериторіяльну територію, бо треба їм хоронити опущену амбасаду. З того інциденту можуть вийти дуже неприємні для чужиненької дільниці консеквенції. І з тим фактом не знають дипльомати, що робити.

СОВІТИ ДАВАЛИ КАНТОНЦЯМ ДОПОМОГУ В ГРОШАХ І ЛЮДЯХ.

ПЕКИН, 26. квітня. — З сконфіскованих в совітськім консуляті документів виходить, що совітський уряд видав $10,000.000 на допогу кантонському рухови та протичужинецькій акції. Всі гроші видавав військовий совітський аташе при совітській амбасаді в Пекині. Це видно з рахункових книжок.

Кромі того знайдено докази щодо посилки військових людей, особлив офіцирів, що їх прилучено з рамени Москви до кантонської армії. Один рахунок виказує квіт на пів міліона долярів виплачених совітами генералови Фенгови, а $400.000 генералови Куо Сун Лін.

АМЕРИКАНСЬКА ПАЛАТА ТОРГОВЛІ В ШАНГАЮ ПРОТИ АМЕРИКАНСЬКОГО ТИЖНЕВИКА.

ШАНГАЙ, 26. квітня. — На річнім засіданню американської Палати Торговлі повзято резолюцію, в якій палата домагається від американського періодичного журналу Чайна Віклі Ревю, щоби він перестав бути членом Палати. Резолюція повзята на тій підставі, що ця одинока американська газета виступає проти цего, щоби Америка висилала війско до Китаю, як і рівнож не погоджується з иншими кроками, які потрібні для забезпечення життя і маєтку американських горожан.

Редактор Ревю Дж. Повел з Ганнібал, Мо., заявив, що він дійсно противний висилці американських воєнних сил до Китаю і барикадам та дротяним ровам в Шангаю, бо вони нищать цілковито бизнес, провокують Китайців і приводять до ще більшого замішання. Китайці, заявив редактор, мають таке саме право на самостійне життя і на свою власну опінію як і другі народи. Того він не може їм відмовити і не відмовить, як довго буде редактором.

25-ЛІТНА КАРІЄРА БРІЯНА.

ПАРИЖ, 26. квітня. — Французький міністер заграничних справ Бріян буде святкувати завтра 25-літний вступ до парляменту. Ввійшов він до парляменту як „дикий соціяліст" і всі побоювалися його дикої марки. Але дуже розчарувалися сейчас по перших його виступах, які були поміркований і дуже тактовні. Половину свого побуту в парляменті пересидів він на міністерській лавці, а через 9 разів був премієром, займаючи це місце загально беручи через більше як 6 літ. Був премієром в найтяжших часах, коли вибух генеральний залізничий страйк і коли Німці підчас світової війни обстрілювали Париж і Верден. Бріяна вважають дуже спосібною людиною і знаменитим бесідником. Кажуть, що він містик. На те заприміти раз теперішний премієр Поанкаре так: Можливо, що він дійсно містик, але він так інтелігентний, що все знає, коли треба сказати собі: Стій і дальше не йди.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЖІНКА В БОРОТЬБІ О СВОЄ ПРАВО

Англійський премієр Болдвин заповів, що вже тої осени правительство предложить проект закона, яким признасть виборче право жінкам на рівні з чоловіками. Цей проект, що признає англійській жінці право голосовання з 21-роком життя, має вже запевнену більшість в парляменті і нема сумніву, що стане цеї осени законом.

В той спосіб закінчиться довга і тяжка боротьба англійських жінок за своє політичне рівноуправнення. Боротьба та на протязі довгих десятків літ була ведена всіми можливими способами. Ведено її не тільки дорогою письменної чи устної пропаганди, але й дорогою демонстрацій, підчас яких вибивано шиби, палено доми та нищено навіть ґалерії образів. Підчас одної такої демонстрації виведені з рівноваги жінки порізали в національній ґалерії образ, що вартував $250.000. Жінки терпіли, бо попадали дуже часто в тюрми, але й там зносили мужно свою кару, а своєю голодівкою звертали на себе увагу не тільки цілої Англії, але й цілого світа. Їх мужна постава заохочувала рівнож і жінки других народів до такої самої боротьби, а тим самим приносила велику користь жіночому питанню взагалі.

Тепер ми свідками того, що боротьба таки принесла бажаний успіх. Не видержав боротьби навіть сильний англійський консерватизм ні те загальне упередження, що коли англійські жінки стануть рішаючим чинником, готова завалитися британська імперія, бо якже зможуть знести англійські кольонії в Індіях і Африці, щоби ними рядила жінка, та сама, яку вважають там ще й досі рабинею. І ото та рабиня має тепер можність рядити навіть Індіями. Можливе й те, бо жінки в Англії будуть становити тепер більшість. Жіночих голосів буде о яких 2,000.000 більше від чоловічих. Жінки отже мати-муть нагоду мати жіночу більшість в парляменті і рядити цілою британською імперією. Не спинив отже жіночої побіди навіть страх о будучність британської імперії. Ця подія так важна, що її не повинна пропустити біля вуха і українська жінка. Ті десятки літ важкої боротьби о свої права, які вела англійська жінка, повинні освідомити і українську жінку та заохотити її до більшого зацікавлення себе політичним і суспільним життєм. З такого зацікавлення вийде тільки користь для самої української жінки і для українського народа. Бо зі свідомою своїх прав і обовязків українською жінкою ввійде новий здоровий чинник, який оживить ціле наше життя та поширить боротьбу о наше національне визволення. А жінка, яка не має амбіції боротися за свої власні права, не буде боротися і за права нації.

МІЖНАЦІОНАЛЬНІ НЕПОРОЗУМІННЯ А КОРИСТЬ З ВОРОЖОЇ НЕОСВІДОМЛЕНОСТИ

(Оригінальна допись до „Свободи").

І.

Кілько то на світі повстає біди, нещастя з **непорозуміння,** з того, що одні — не розуміють других. Непорозуміння, се брак знання поміж двома сторонами, котрі мають зі собою щось до діла. Непорозуміння се власне і є брак знання по обох сторонах, або у одної з них.

Таке бачимо вже в приватнім життю, що непорозуміння між двоїма людьми доводить нераз до великого лиха, хотя коли би вони — як каже пісня „сказали собі всю правду", тоді би поміж ними прийшло до повної згоди, уступилаби ворожнеча — і коли би вже не взялись до спільної праці на спільну користь, то бодай би не шкодили собі взаїмно, і не зупинювали себе в своїй роботі хотя і нарізно виконуваній.

Єще більше нещастя повстає через непорозуміння, коли цілі два народи спорять зі собою, — а часто один не знає нічого свого власного інтересу, не знає стремлінь і властивих замірів противника, не знає навіть його сил, а перецінює свої власні — а потім, коли дістане по голові, так і нарікає: „Ех! Коби я був знав!"

А тимчасом помилок вже наробено цілу масу, а що біди і кров вже полялася, а пролиті крови тай легко не забувається — хотя правду сказати, є і такі рабські народи, що забувають скоро навіть і на свою власну кров ворогом пролиту, а діставши від нього у обличчя ланиту — підставляють охоче еще і другу під удар.

Та се вже якісь цілком ненормальні виявки, — а впрочім і у народа з такою рабською психольогією знаходяться все ще таки люди, котрі всенародного пониження байдужно перенести не можуть, але стараються розбудити у своїх земляків почуття власної народної ганьби і бажання змити ганьбу сильним, могучим ділом!

Отже все таки вийде остаточно на те, що пролита кров викликує дальші пролиття крови і так ідуть цілі століття — а рахунки між обома народами стоять неполагоджені, а вічне непорозуміння, дальші спори і крові сутички, що роблять оконечне порозуміння між даними народами прямо неможливим!

Десь єще з кінцем сімнайцятого століття забрав французький король Людвик XIV. Німцям дві провінції: Ельзас і Льотарингію. Що се були чисто німецькі краї, видно вже хотяби з географічної мапи і з маси німецьких імен на означенне поодиноких місцевостей. Возьмім ось хочби великий і славний город Штрасбург: чи може місцевість, котра так чисто по німецьки зветься, бути французькою?

Але тоді, коли Людвик XIV. ті краї зрабував — була Франція вже сильно зцентралізована, а Німеччина — хотя і звалася цісарством і мала свого „римського цісаря німецької нації", була фактично розбита щось на сорок держав і державок, то і відпору сильного Франції дати не могла. Були отже ріжні війни і спори межи обома тими народами через два цілі століття, але остаточно Французи сильно зфранцузили ті краї — більше ніж Поляки „Червону Русь" — а коли в р. **1871** програли війну з Німеччиною і обі провінції втратили, то уважали се за страшну зневагу і за страшну національну втрату. Сорок і три роки ждали вони на „реванж" (відплату), а сотки і тисячі людий жили через тогі майже півстоліття лише бажанням — дочекатися врешті тої хвилі, коли буде можна вбити Німеччині меч у груди, а „забрані провінції" назад відобрати.

Через глупу монархічну політику німецького цісаря Вільгельма II. надійшов нарешті той бажаний французькими патріотами час — і вони заключивши стислий союз з кількома могучими державами — кинули нарешті свого „віковічного" ворога Німеччину на землю і Ельзас та Льотарингію — назад відобрали.

І тепер повинна би властиво розпочатись музика наново: тепер Німеччина повинна би перенятися духом „реванжу" і готовитись до відобрання при відповідній нагоді тих двох країв, котрі ще у XVII-му столітті були без сумніву німецькими.

Що собі властиво Німці тепер щодо тих провінцій думають — се не легко чужинцеви сказати, бо вони взагалі мають тепер еще инші, важнійші болі. Ось і доси частина їх Надренії є обсаджена — хотя тимчасово — Французами; ось відорвано від них важний надморський город Данціґ та так званий „коритар", що лучить територіяльно Німеччину зі Східною Прусією; ось живе ще шість міліонів Німців-Австріяків еще не прилучених до Німеччини; ось еще три і пів міліона Німців наражених є на чехізацію у чеськословацькій републиці.

Маємо враження, що Німці сказали своїм землякам в Ельзасі і Льотарингії: „Бачите нашу біду! Помагайте собі самі!"

І так таки й виходить: не лиш Німці в тих обох „визволених" краях, алі і тамошні Французи цілком не одушевляються новими, вже чисто французькими державними порядками. У них переважає тепер одна провідна думка: **„автономія"!** Значить — щось так подібного як з Македонією, до котрої доходять права і Серби і Болгари, хотя хвилево сей нещасний край знаходиться під безоглядним терором Сербів. Але Македонці не хотять ані одних ані других, щоби панували над ними. Вони хотять — **„автономії"!**

Щось подібне діється тепер в Ельзасі та Льотарингії і треба дуже сумніватися, чи Німеччина схоче еще коли за них провадити війну. І ту послідну викликали остаточно так звані військові чинники, котрі в 1871 році настояли на тім і переперли свою думку, що „зі стратегічних зглядів" треба безумовно задержати обі провінції, хоч вже тоді одна з них (мабуть Льотрінґія) мала переважно французький характер. Одним словом — переважила думка начальника генерального штабу Мольткого над думкою великого державного мужа Бісмарка, котрий не хотів занадто понижати Франції, але полишити еще якусь можливість мирового полагодження довговічного спору поміж обома народами.

Бісмарк чудово зробив се пять літ перед тим, коли Прусаки побили під Кеніґрецом (1866) Австріяків. Але він рішучо спротивився був тоді забранню хотя би лиш частини Австрії і через то зробив можливим не лиш наближення, але таки й тісний союз межи Австрією а Німеччиною, що повстала зі злуки всіх німецьких держав і державок еще підчас французько-німецької війни (18 січня 1871 р.).

Отже в 1866 році побідила думка державника Бісмарка і се вийшло Прусам і цілій Німеччині на здоровля; в р. 1871. побідила думка генерала Мольткого — і се, враз з самоубійчою політикою Вільгельма II-го, котрий не лиш усунув Бісмарка — але що найважнійше: зірвав з його розумною (в заграничних справах) політикою — приготовило остаточний погром Німеччини 1918 р.

І доперва тепер зачинають Німці набирати розуму і бачать, що у відносинах поміж ними і Францією заходило велике непорозуміння: властиво треба було полишити самим Ельзасови і Льотрингії змогу порішити про свою долю. До сего треба би було однак згоди також і Франції, щоби отже і вона згодилася на таке мирове полагодження справи.

Але і по сім боці заходило непорозуміння, а Франція, закукурічившися, на гадці „реванжу", не так легко згодилабися була на плєбісцит у „забраних провінціях".

І щож остаточно зискала через се? Кілька міліонів небіщиків та зруйноване свого національного господарства та дві провінції цілком неодушевлені своїм прилученням до Франції і бажаючі передовсім: „автономії".

Коли брати на увагу німецько-французький спір, то треба зауважити, що хотя мови обох народів є собі цілком чужі, то преці оба народи себе досить добре знають. Очивидна річ, що Німці що до того стоять далеко вище, бо раз — визначна часть німецької інтелігенції — а обовязково висші офіцири — володіють французькою мовою — а по друге — всьо, що важнійше у французькому письменстві, є перекладене на німецьку мову. Французи вправді дуже зарозумілі на себе і на свою культуру та з правила чужих мов не знають — але всеж таки і тут офіцири учаться обовязково німецької мови. Провідники нації уже просто з самолюбних зглядів, щоби знати, що „ворог" робить та задуме, мусять звертати увагу на німецьку культуру і передовсім на німецьку пресу (газети).

Одним словом, оба народи не стоять зглядом себе так чужі, якби то, поверховно глядачи — видавалося, а всьо, що краще в обох народах — старається пізнати „духа" другої народности і наблизити оба народи до себе. Коли Французи заберуться остаточно з тої невеличкої німецької території, котру ще доси своїм військом окупують — настане тоді відповідний психольогічний настрій — до еще більшого наближення обох народів, а по можности — і до вигоєння давних ран.

І справді на широкому світу, в боротьбі о нові кольонії у других частях світа, о задержання старих, та о „впливи" на азійські та африканські народи — більше є небезпечна Франції Англия як Німеччина. І тому є дуже можливий — навіть може вже в недалекій будучности — союз поміж обома тими, донедавна так ворожими державами.

Так далеко однак не забігаймо вперед — але зясуймо собі ту велику правду, що чимбільше усувається поміж двома народами непорозуміння, чим більше на місце **незнання** вступає **знання,** тимбільше усуваються між двома народами злишні тертя, а стається можливим не лиш добре сусідство, але навіть і дружба та союз!

Іван Наконечний.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Антін Чехов.

ГОЛОВНА ВИГРАНА.

Іван Дмитрович, ніжчий урядовець, заробляв місячно сто карбованців. З жінкою жив зовсім щасливо. Після скромної вечері сидів на шкіряній канапі і читав вечірну газету.

— Серце, — сказала жінка і потрясла білявим коротко втятим волоссям — поглянь но, чи нема вже в газеті лісти тягнення державної льотерії.

— Так, — відповів чоловік — ліста є вже в газеті. Але твій льос є в заставничім домі а ти ще не викупила його.

— То нічого, — сказала жінка — останній реченець припадає на кінець місяця. Наш льос має серію 9499, число 26. Поглянь но!

— Добре, — відповів чоловік усміхаючись — поглянемо. Отже серія 9499, число 26!

Іван Дмитрович не вірив у щастя на льотерії й іншим разом навіть не глянув би на лісту. На тому, що часопис мав перед носом, махінально пересував пальцем згори на діл. І нараз впала йому в очі в першім рядку серія 9499. Він не дивився за числом льосу, поклав часопис на коліна і сказав нервово:

— Марійко, серію 9499 вильосовано!

Жінка поблідла, зі страху опустила скатерть.

— Дійсно? 9499... А число серії? — спитала схвильовано.

— Пожди, дитинко... числа пошукаємо пізніше. Зачекай хвилиночку!

Він усміхнувся наче дитина, якій показують іграшку. Жінка також усміхнулася. Не хотіла відразу почути числа серії. Може вони дійсно виграли.

— Наша серія виграла, — сказав чоловік після довшої мовчанки — можливо, що ми виграли.

— Так поглянь же у лісту, — сказала жінка.

— Пожди. Ще маємо час розчаровуватися. В отсій стрічці може бути головна виграна, 75.000 карбованців. То капітал. Колиб я тепер поглянув у лісту і побачив число 26, то ми виграли. Дитинко, що робитимемо, коли нам дійсно припала головна виграна?

Чоловік і жінка засміялися голосно, а потім одно на одного глянули мовчки. Можливість щастя збентежила їх. Вони навіть не важилися мріяти, то що вони понакуповують за тих 75.000 карбованців. Чоловік похожав з часописом сюди й туди, а як вспокоївся трохи, сказав:

— Це нове життя буде для нас катастрофою. Самособою, льос є твій... але колиб він був мій, то я купив би за 25 тисяч малу земельну посілість, нову обстанову, подорожував би трохи, поплатив би довги, а решту дав би до банку.

— Посілість — то було би гарно, — запримітила жінка зітхаючи.

Чоловік пристанув, глянув на жінку:

— Я поїхав би за границю. До південної Франції або до Італії.

— Я також хотіла би поїхати за границю, — запримітила жінка. — Йди, поглянь за числом!

— Ще лише хвилиночку! Він ходив по кімнаті сюди й туди й думав: З жінкою їхати за границю? Подорожувати приємно самому або в товаристві жінок, які живуть безжурно з дня на день... а не з жінкою, яка вічно зітхає, думає про діти й дрижить над кождим шагом. Він глянув на жінку: самособою, то її льос, але навіщо їй подорожувати? Що вона там бачитиме? Вона чипітиме в готелевій кімнаті, не лишить мене ні на хвилиночку самого.

Він ще раз глянув на жінку й переконався, що вона трохи перецвіла і збідована, а він ще молодий, чепурний мужчина...

— Певно — то все дурниці! думав він — але чи вона повинна їхати за границю? Що вона розуміється на заграниці? Голуба печера на Капрі певно не зробила би на неї враження... вона лише перепинятиме мені, залежатиму від її примх. Я певен, що як вона дістане гроші, замкне їх добре на два спусти... буде помагати своїй родині.

І він пригадав собі родину. Всі ті брати, сестри, вуйки, тітки, сестрінки, сестрінці посходяться, примилюватимуться, лицеміpити. Дай їм раз, то прийдуть другий раз... а не дай нічо, то очорнять тебе, назвуть лихим.

— Зволоч! — подумав він.

В тій хвилі жінчине лице здавалось йому зненавидженим. — Не надіється грошей зовсім, тому така скупа. Як виграла, то дасть мені сто карбованців, а решту замкне під ключ.

Уже не глядів на жінку з усміхом, лише з ненавистю. Але і Марійка гляділа на чоловіка ненависно. Вона мала свої власні пляни, знала, про що мріє її чоловік. Знала, що він виграні гроші схова би до кишені.

— Не дочекаєш того! — подумала вона.

Чоловік зловив її погляд, глянув скоро на останню сторінку газети, а потім сказав спровола:

— Серія 9499, число 46, а не 26!

Надія і ненависть розвіялись нараз і вони зараз побачили, що їх кімнати невеличкі і темні, що вечеря, яку вони зїли, не була добра, що вечір довгий і скучний.

Чоловік бурмотів щось і вийшов із хати. Жінка сіла в куті й мріяла, як то гарно було би, колиб так замісць числа 46. витягнено було 26...

(Переклав **М. Х.**)

ЩЕ ОДНА ТАЙНА БРАЗИЛІЙСЬКОЇ ПУЩІ.

На останньому засіданні Географічного Товариства в Лондоні обговорювано справу англійської научної експедиції, що в грудні 1925 р. вибралася в бразилійську пущу, щоби розслідити незнані ще дикі країни. На чолі експедиції стояв полковник Фосет, який був того переконання, що колиски людськости треба шукати в диких лісах Бразилії.

В перших місяцях подорожі пересилав Фосет комунікати до Европи і описував дуже цікаві переходи своєї подорожі. Також і знайомі діставали від учасників експедиції що якийсь час відомости, в яких обіцювалося писати дальші листи з найближчого місця постою. Тимчасом, почавши від травня місяця м. р. інститут не одержав від полковника ніякої вістки і досі не знати, що сталося з учасниками експедиції, що не дали ніякого знаку життя. Від хвилини, коли Фосет знайшовся на порозі дівичих лісів, загинув по нім всякий слід і є мала надія на те, щоби учасники експедиції ще жили.

Голова Т-ва висказав думку, що правдоподібно всі члени експедиції згинули, бо в противному разі бодай один з них давби вістку про дальшу долю експедиції. Останній лист, який полковник вислав до Европи, був означений датою 20. травня 1926 р. Тоді експедиція находилася коло Матто Гроссо, місцевости, що лежить на краю величанських лісів. В цьому листі висказує полковник Фосет надію, що найдальше за кілька місяців могтиме здивувати світ незвичайними научними відкриттями. Тимчасом не можна було дочекатися заповідженних дальших комунікатів і минали місяці, аж вкінці загинув всякий слід по славним подорожнику та його товаришах.

Експедиція складалася з трьох членів: полковника Фосета, його сина і молодого географа, Рімля. Вони мали малий панцирний автомобіль, скорострілі і велику кількість дуже сильних рефлекторів, до яких полковник привязував велику вагу. Він уважав, що ці ліхтарні — це найпевнійше оружжя проти всяких небезпек, що могли загрожувати учасникам експедиції з боку місцевих диких племен. Дикуни, що заселюють північну окраїну джунглів, належать до найбільш небезпечних ворогів, що виморджували сотки Европейців, які брали участь у великих і добре зоружених експедиціях. Ці племена ведуть кочовниче життя і нічим майже не ріжняться від тих, що заселювали ці сторони перед тисячу роками.

Фосет був того переконання, що дикуни налякаються осліплюючого блеску рефлекторів і уважатимуть білих гостей за якісь надземські істоти. Тимчасом він, як видно, перерахувався.

Одному приятелеві заявив Фосет перед виїздом, що коли би він до 30. травня 1927 р. не дав про себе знаку життя, то значить, що шкода його шукати. Всетаки приятелі полковника зорганізували ратункову експедицію з інжиніром Моррісом на чолі. Він разом з трьома товаришами дійшов аж до місцевости Кварахи, де всі вони впали в руки дикого племени. І були б певно згинули, колиб зовсім несподівано не звилася військова патруля, яка увільнила пів-живих бранців з важкого положення.

НЕ СЛУХАЙ ВОРОГА!

або

„Не будь лакомий".

Зловив в лісі пес зайчика і почав дерти. На се надбіг голодний лис і почав думати, якби то відбити того зайчика для себе. І каже лис до пса:

— Дай Боже здоровля!

— Подай Господи, — відповів пес. — А що там нового бачиш?

— Та бачив я таке, що якби ти знав, то давно вже тут тебе не було.

— Що таке? — запитав пес.

— А те: Іду я коло твоєї загороди і бачу, а твоя господиня викинула дві великі кістки з мясом. Я до них, а вона каже: „Лиши, бо се для нашого Рябка".

Пес гадав, що лис правду говорить, тому оставив зайчика і чимскоре побіг до дому.

Лис тоді до зайчика, гарно пообідав, пішов до річки, напився води і ляг в лозах спати.

Прибігає пес до дому, всюда шукає, нюхає, але кісток з мясом ніде не знайшов. Аж тоді він доміркувався, що лис його обманув. Вертає він до ліса, де оставив зайчика, а по зайчику лиш шкіра й вуха остались. І прийшлося йому голодному домів вертати. З сего наука:

— Хто за двома заяцями гонить, той і одного не спіймає!

Подав **В. Мисак.**

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Стефан Ґурбель, Вунсакет. — Адреса: Центробанк, Львів, Ринок ч. 10, І. пов., на щадничу книжечку ч. 7910.

Д-о К-ий, Філаделфія. — У Вашій дописі нема нічого, що не булоби вже скаане передтим другими дописувателями. Другі вже писали про те, що треба Українцям післати делеґацію, коли другі народи висилали. Другі вже писали про те, кого делеґація моглаби випитувати та про що. Пощо ще раз писати те все, що вже було сказане? Невжеж нема нового арґументу за сею делеґацією? Одиноке нове, що в Вашій дописи, то хиба те, що Ви радите нашим людям не дати дурити ся ніяким „докторам" про радянську Україну; невжеж Ви нічого не маєте проти того, щоби наші люди далися дурити недокторам?

Петро Лобур, Дітройт, Миш. — Редакція не то що не гнівається за ніякий витинок, присланий читачем, але й вона йому все дуже вдячна, хочби навіть витинок представляв якусь сплетню на Україну, чи щось подібного. Прецінь наш читач не відповідає за появу такої сплетні в ґазеті, а присилаючи навіть таке, читач помагає редакції.

П-о Г-ко, Ню Йорк. — Місісіпі вважається найбільшою рікою в Америці по довжині. Вона має сама від жерел до гирла 2,486 миль, але її притока Мезуре має від жерел аж до впливу в Місісіпі 2,945 миль, так що рахувавши від жерел Мезуре до гирла Місісіпі, дістанеться найдовшу ріку не лишень Америки, але й цілої землі. Щодо маси води, то її перевисшає південно-американська ріка Амазонка, котра має довжини всего 3,900 миль, але води має богато більше. Ріка Місісіпі починається в озері Ітаска, в північній части стейту Минесоти. Мезуре випливає в Скалистих горах, у південно-західній части стейту Монтани.

Ілля Ляниця, Фол Ривер, Месечузетс. — Вашого письма редакція заладогити не може, і відсилає його до Церковного Комітету в Филаделфії.

Александер Д-а, Филаделфія. — Редакція помістилаби Вашу допись про надужиття, про котрі Ви пишете, наколиб Ви подали імена й прізвища дітий, дати подій знущання, та предложили від них заспевнення, що вони готові те саме потвердити навіть перед судом. Інакше годі піднимати такі поважні закиди.

Витинки з ґазет надіслали ласкаво: гр. С. Стефанків, Елмвуд Парк, Илинойс; гр. Лев Посацький, Ню Йорк. Спасибіг.

РОЗЛУКА.

(З китайських посзій).

Свитає вже. Я мушу полишити,
Подруго люба, що для мене всім.
Позволь, хай раз ще мідяную лямпку
Вгору зніму, твої щоб оченята
І кіс красу усю я ще побачив,
Ще раз, миленька, губок дай мені, —
І відійду, бо чую я вже ґонґ
Вартівника, що вже до праці зве,
А крізь прислону раннє ллється світло.

Прощай, миленька, я радо іду
До праці. Всяка праця все
До вечора веде, а знов вечір
В твої рамена, що хай день увесь
Мені кивають, як найкраща плата,
Яку колинебудь дістав коханок.
Прощай, прощай, я вже тікаю з хати,
Гляди, як на грядках блищать роси
І першу пісню дзвонить
На дереві там кіс.
Прощай, аж гень до вечора прощай!

Переклав Я. Вільшенко.

РОКОВИНИ АКТУ 14. БЕРЕЗНЯ НА ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ.

Роковини акту 14. березня пройшли спокійно. Поліційні круги вправді завзято приготовлялися на випадок українських демонстрацій, але не мали нагоди виступити активно. Українські інституції були сильно обсаджені поліційними агентами, а біля деяких були приготовані більші відділи поліції.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

СИЗИФОВА ПРАЦЯ.

(Причинок до шкільної дискусії).

Тяжко працював мітичний Сизиф у грецькому Гадесі за гріхи свої: Що дня котив величезну скалу під високу гору, а коли вже був на її вершку, вона виривалась йому і летіла з гуком на діл. І знова — так вірили старинні Греки — підіймав Сизиф каменюку, і знова підсаджував своє плече, і знова камінь летів у діл і так з дня на день... А все за гріхи свої.

Школа! Ах школа! Ой школа! Школа! Школа! Пропадаємо! Школа!!

На ріжних народніх зіздах були реферати про школу. Делеґати з радости навіть дебатувати не хотіли, лише одногоолосно резолюцію принимали і на тім свою роботу кінчили. А школа сама від себе не росла. Аж теперь пишуть і говорять всі про школу. Так дійсно, школа, школа, і, ще раз школа!

Але не нарікайте, Браття, на нікого. Вдармося в груди і котім каменюку на подобу Сизифа, доки її не викотимо на самверх і там примостимо її, як щовзагалі вона вдасться прикріпити.

Як бувший секретар Рідної Школи, організатор її фондів і кількома наворотами практичний учитель в українських школах в Америці хочу рівнож забрати прилюдний голос у справі школи.

Чи ми здвигнемо свою школу в Америці — не звісно. Але хоч пробуймо, бо се обовязок живучого народу: Щоби наші внуки не перевертали наших струпішілих костий в спокійних гробах за занедбаннє важного обовязку.

Дві річи потрібні до здвигнення своєї школи: Зігнати дітей до шкільного будинку — се одно, а держати їх там — се друге.

Хто їх зжене? Лише батьки, і ніхто більше. А батьків, в разі потреби, може підогнати преса, публична наганка. І самі батьки мають стояти на сторожі, щоби дитина не втікла зі школи. Метода Бугорського — про котру згадує наш Шевченко — відповідна лише для батьків, не для учителів.

А хто придержить дітей у школі? — Лише учитель, і ніхто другий. Лише не Бугорський, пробі, ні! Мусить бути учитель, учитель, учитель. Все одно, з яким підготованнєм, але учитель. Учитель зі серцем, ідеєю і терпеливістю, а передвсім зі совістю. І нехай не боїться учитель комітетів, шкільних тростітів і инших наставників, коли робить совісно свою роботу. На те й є учитель, щоби терпів. А трапиться акт насильства над учителем за його совісну працю, нехай не боїться подати до прилюдного відома. Ще хоч одна газета знайдеться, що помістить. Чейже не всі ми сховані і зледащілі. Ще хтось стане в обороні правди.

А тепер до Вас, учителі, питаннє: Як Ви думаєте придержати американську дитину українського роду в українській школі, удержуваній українською громадою, чи хочби одною групою?

Бо припустім батьки дітей стоять на сторожі і не пустять дитини зі школи. Коли однак дитина має занудитися на смерть в українській школі, то вона волить втечи з дому і кинути сторожу батьків, кобі лише позбутися страху перед моральною смертю.

Виходжу зі становища, що учитель є совісним учителем і ломить собі голову над тим, що він має сказати тій українській дитині, як він витолкує її потребу такої української школи, яка серед наших відносин істнує, і чим він притягне американську дитину українського роду до українського народу.

Бо буде байкою для дитини оповіданнє про велику Україну і про великий сорок міліоновий нарід без держави. Не запалите маленьку дитину до мучеництва Ваших батьків у Старому Краю. Ви мусите показати їй наочно хоч частину українського життя тутки в Америці, вказати на українські здобутки, на українські інституції, на українські організації і все инше, чим може в гору людський дух піднятися.

І совісно мусите застановитися над тим, що можна зганити чи скрикувати, а що треба піднести перед очами дитини для прикованя її до „свого рідного" на прибраній землі.

Від сього власне зависить успіх школи.

А які можливі наслідки Вашої праці?

Иду я нераз улицями великого филаделфійського передмістя, Френкфорду. І чую майже усюди: Американські діти польського роду говорять на вулиці і на забавових площах **межи собою** по польськи.

І мені стає завидно. Американські діти українського роду говорять в українській школі, в присутности учителя, иншою мовою, ніж тою, якої учить їх учитель і задля якої вони приходять до української школи.

Пробуймо ми всі, що займаємося тепер шкільним питаннєм, розвязати теоретично сю загадку.

Др. Семен Демидчук,
Ню Йорк, Н. Й.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ГЕМТРЕМК, МИШИГЕН.

Концерт Шевченка з гетьманськими перешкодами.

Заходом Товариства імени Івана Котляревського відбувся в нас дня 27. марта концерт у честь незабутнього нашого батька України, Тараса Шевченка.

Святкувати рішила громада се свято сього року, як кождого попереднього року, але сього року зайшли проти концерту великі перешкоди. Перешкоди ставили наші гетьманці. Видно, їм так уже нацiпили добре всякі целібати, конкордати, одновластя, царат, монархізм і такі инчі недуги, що вони навіть відданне традиційної чести найбільшому поетови України вважають виступом проти поваги „найяснійшого монарха України", хоть ніхто ще не чував, щоби найяснійший пан гетьман уже став висше Шевченка в поезіях. Які причини навели наших монархістів виступати проти української традиції, не знати, досить, що наші гетьманці пробували гори перевертати, щоби лишень концерт у честь Тараса Шевченка не вдався. Їм здавалося, що гетьманат віднесе велику побіду, як розбіють концерт; не даром вони всіх других людий лають руїнниками.

На кілька днів перед концертом п. И. Крупка, провідник місцевих гетьманців, ходив і аґітував, щоби на концерт не йти. Він працював горячково для української справи, відмовляючи людий від участи в концерті. Гетьманцям заказали виступати в хорі. Батьки-гетьманці заборонили дітям іти на концерт почути українського співу або української промови про найбільшого генія України.

Прийшов день концерту та українська громада видала осуд для сеї аґітації. Гетьманці старалися до концерту не допустити, а концерт не тільки відбувся, але й відбувся величаво. Парохіяльний уряд доложив старань, щоби концерт відбувся. Галя була переповнена. Всі точки програми вдалися незвичайно гарно. Хор чарував публику кождим своїм виступом. Сольові співаки, як барітон И. Бойко, сопран пані М. Топорівська, співали так, що справді гріхом булоби не згадати їх співу. П. И. Бойка за його спів публика нагородила не оплесками, але бурею оплесків.

Гарну промову про діяльність Тараса Шевченка виголосив о. Крупа з Росфорд, Огайо. Він теж відспівав „Помаріла наша доля" та „Дніпре мій, Дніпре", а на домагання вдоволеної публики ще й другі пісні.

Словом, концерт лишиться на довго кождому учасникови в памяти як гарний спомин. Будуть нам у памяти не лишень слова Тараса Шевченка, які нам нагадав бесідник, не лишень гарні співи й музика України, на яку нам нагадали хори і співаки й співачки, але й буде нам у памяти побіда, яку українська національна свідомість віднесла над тими, які задля своєї дрібної монархістичної примхи пробували валити наші традиції демократії та наші традиції святкувати память великих людий нашого народа.

Д. Рубаха.

ВІДОЗВА!

Видавництво „Нова українська школа у Львові" потребує для виконання ілюстрацій до читанок ріжнородних знимок з Америки, а саме: Фотографій українських церков, шкіл, народних домів, фарм, картин, які би представляли фармерів і робітників при ріжних заняттях і в ріжних порах року, карток з видами американських міст і краєвидів.

Видавництво просить сею дорогою Земляків, які моглиби допомогти зібрати такий матеріял, надсилати його під адресою: **SVOBODA, 83 GRAND STREET, JERSEY CITY** з заміткою **для Видавництва М. Матвійчука,** подаючи при кождій фотографії місцевість, провінцію, а також блище означенне краєвиду, що з гори складаємо щиру подяку. 73—

МАЙНЕР, МАЙЖЕ ВМЕРАЮЧИЙ, пійшов до праці другого дня.

Цікавий випадок стався недалеко Кітанінґ Валей з Ф. Ґерником, майнером, котрий за послідних два роки був так хорий, що не міг ходити, а не то працювати. Його родину піддержували сусіди, бо сам він не заробляв нічого вже місяцями. З дня на день він підупадав, що раз гірше так, що можна було чути скрипіннє його костий. Жадне лікарство чи доктор не помагали і він вже певно уважався за пропащого. Тому два літа важив 180 ф., а тими часами важить всего 105 ф. Люди, побачивши його, страхались. Тому велике було зачудованне їх, коли побачили його одного дня йдучого до праці і працюючого цілий день. Здавалося, що се якесь чудо сталося. Однак се не було жадне чудо зовсім. Чоловік був хорий, се факт, однак він ніколи не лічився правильно. Його лічено на канцер, затвердженне, сухоти то що, підчас коли він мав солітера. Вкінци він вжив медецину на солітера, котра поставила його на ноги в двох годинах. Днесь він здоров знова і не має щасливійшого чоловік, відколи викинув з себе хробака 46 фітів довгого. Тисячі мущин, женщин і дітий терплячих лічиться безуспішно на ріжні другі хороби, коли їх дійсний клопіт є цей потвір солітер. Певними познаками цего є відходячі части того паразита. Другі симптоми є брак апетиту з виїмковим лакімством, обложений язик, зага, болі в крижах, членах і в ногах, заворот голови, біль голови, млости як порожний жолудок, нидіння, підкови попід очи. Жолудок отяжілий, надутий, часами дається відчувати дивне буркотіння від жолудка до внутренностий. Знова чується якби щось підсувалося назад до горла. Пацієнт має жовту шкіру, тратить на вазі, має немилий віддих, спльовує що хвилини, попадає в апатію, знеохота до праці, завсігди лінивий. Є відомо, що епілептичні напади спричиняє цей потвір, котрий часто доростає понад 50 стіп. Коли досягне до гортанки може удусити свою жертву. Позбудьте ся цего потвора сейчас, заки підкопає ваше здоровля безповоротно. Вишліть $10.48 за дозу Laxtan, коли хочете позбутися цего страшного паразита. Laxtan є нешкідливий навіть коли у вас нема хробака. Продається лише у Royal Laboratory, 148 Netting Bldg. Windsor, Ont. На забезпечення пересилки додайте 25 центів окремо. За доплатою не висилаємо. (C,8)

НОВА ДРАЧКА.

Ми вже писали, що польська Рада міністрів ухвалила розпорядок про примусове фізичне виховання цивільного населення. Виконавчого розпорядку в тій справі ще нема, але „малопольскі" старости на власну руку поспішилися вже з наказами до громад. І так, львівський староста розіслав до громадських комісарів обіжник, в якому наказує призначити 2—4 морги луки для потреб фізичного виховання. В тій справі навіть польські посли внесли в соймі інтерпеляцію та домагалися потягнення львівського старости до відповідальности, бо такого наказу він не мав права видавати. Але наказні комісарі, послушні слуги п. старости, вже почали переводити в життя старостинські наказі. Ось наказний війт в Рісні Руській (пов. Львів) скликав свій байрат і ухвалив відступити на фізичне виховання 2 морги найкращої гром. луки. 200 зол. вставив на ту ціль до бюджету, а крім того призначив на це ще дім, побудований на ерекціональнім полі для священика, а в якому тепер міститься Читальня Просвіти, Луг і Каса. Громада супроти таких ухвал безсильна і звертається до українських послів, щоби вони цею справою занялися.

В останніх днях львівське староство накладає примусово на всі театральні вистави по селах по 5 зол. податку на „фізичне виховання". Знова староста в Перемишлянах виступає приватно, як „презес повятового комітету фізичного пшиспособєня" і як презес звернувся він до читалень Просвіти і аматорських гуртків з „просьбою", щоби всі вистави вони оподаткували в хосен цього комітету. Що означає така просьба — ми знаємо. Якщо не виконаєм „просьби" п. презеса-старости, то староста-урядник не дасть на виставу дозволу.

Всі ці накази старости не опираються покищо на ніяких правних основах. Бо громади розпоряджають своїм майном самостійно і накази адміністраційної влади їх не обходять. Щодо оподаткування вистав, то на це старости рівнож не мають права. В цих справах внесе на першому засіданні сойму інтерпеляцію пос. Хруцький і тов.

Пригоди Шаляпіна.

У часописі „Сурір" оповідає Мішель-Жорж-Мішель кілька веселих пригод із життя славнозвісного співака Шаляпіна.

Раз вечером проходжувався Шаляпін улицями Шикаґо й пристанув перед різницькою крамницею. Цілі воли й телята висіли у виставовому вікні. Чути було запах свіжої печені. Шаляпін дістав апетит, пійшов до крамниці й спитав:

„Чи можу дістати кусень печені?

„Певно, пане".

Мясо смакувало так співакові, що щодня приходив, а з ним ціла громада приятелів. Різник довідався, хто це той новий його гість і просив Шаляпіна, щоби позволив йому покласти на кождий бефстик його фотографію. Шаляпін згодився.

„Три роки пізніше — оповідав Шаляпін — в Парижі якийсь чоловік підбіг до мене, обняв мене, цілував і не хотів пустити. То був мій різник із Шикаґо. Завдяки Шаляпінським бефстикам він забогатів і жив дуже по панськи, а я тому, що їв багато мяса, набрався ломоти (гостець). Я, казав йому, хай іде собі до чорта".

ЗІ СПОРТУ.

ГАРКАВЕНКО ПОКАЗУЄ СВОЮ СИЛУ ПЕРЕД СИТИ ГОЛ В СИРАКЮЗ.

Перед Сити Гол в Сиракюз, Н. Й., зібралося кілька тисяч народа, щоби на власні очі переконатися, чи це правда, що виписують часописи про казочну силу Александра Гаркавенка. І переконалися, що це все дійсна правда, про що пишуть газети. Гаркавенко держав на карку залізну величезну шину, яку гнуло кільканадцять людей. Образи з того моменту поміщені тепер в богатьох американських часописях.

В ПРОВИДЕНС ВИТАЮТЬ ГАРКАВЕНКА.

Українська кольонія в Провиденс, Р. Ай. зготовила Гаркавенкови несподіване щире привитанне та гостила його в домі гром. О. Рекрута, члена контрольної комісії У. Н. Союза.

ДАЛЬШІ ПОБІДИ ГАРКАВЕНКА.

В КАНЗАС СИТИ положив Гаркавенко в 16 мінутах Голяндця Макдуґала.

В ПРОВИДЕНС Поляка Макарського в 9 мінутах.

В ТУЛСА, ОКЛ., Американця Тома Оделла один раз в 24 мінутах, а другий раз у 6 мінутах.

В БОСТОНІ, Американця Гарри Стивенса в 24 мінутах.

КРАДІЖ, ЧИ ХИТРОЩІ?

Добрі, сердечні відносини між Америкою і Польщею датуються не відніні і не від часів Падеревського та Вільсонової. Приязнь сягає дуже-дуже давніх часів, коли то Поляк, Ян з Кольна, відкрив Америку і Американців (версія про Колюмба показалася звичайною німецькою інтригою!)

Вияв цієї приязни не дав на себе довго ждати. Як тільки Польща знайшлася в дещо незавиднім фінансовім положенні — Америка прийшла їй в поміч. Не якоюсь там міліярдовою позичкою чи підмогою, але фінансовим дорадником—проф. Кеммерером. Позичка чи підмога може не вернутися, а Кеммерер, хлоп здоровий, нічого йому не станеться і верне певно назад.

І Кеммерер приїхав. Перший місяць ходив по сніданнях, підвечірках, обідах і тим подібних конференціях, сам бачив і иншим казав, що фінанси Польщі не так зле стоять.

Потім казав собі дати богато паперу і почав. Мучився, душився, пітнів і врешті виробив плян поправи фінансових відносин.

На саму чутку про вироблення такого пляну все, мале і велике, праве і ліве, попало в неописаний захват. Кеммерер дістав два міліони долярів за труд, а на відїзднім зроблено йому кольосальну овацію. Була навіть чутка, що „Патріотичне Поготівля" випрягло з потягу машину і власнобіжно відвезло його до границі.

Плян Кеммерера, повних три томи писанини, сховано в найглибшу скринку найглибшої скритки.

Минуло з того часу три четвертині року, саме тільки, скільки треба, і плян уже ось-ось мав побачити денне світло.

З тієї нагоди певно видано величавий банкет, а після нього рушили скарбники по книги фінансової мудрости.

Весь край тремтів від радісного ожидання. Емерити, урядники, інваліди, робітники і т. п. обивателі ждали того пляну як змилування божого. Аж тепер настане рай, аж тепер перша половина місяця буде часом радости, а друга половина не буде часом голоду. Буде радісно, весело, сонишно...

Аж тут — грім з ясного неба (і то ще зимового): „Плян проф. Кеммерера хтось украв!"

І пішло по всьому краю, з хати до хати, з уст до уст: „Хто, коли і нащо?"

Ріжні ріжно про це балакають.

Одні кажуть, що це вкрали Німці. Вони хочуть той плян подарувати Франції за ціну зміни своїх східних границь, зі Шлеськом і Помор'ям включно.

Другі кажуть, що це Жиди. Вони проводять у Польщі свій власний фінансовий плян і не хочуть допустити иншого.

Треті впевняють, що це Українці. Вони знову готуються до самостійности і хочуть мати готовий плян господарки.

Четверті шепчуть, що плян вкрали большевики. Не пологоджуючись на „Дніпрельстан", хочуть Рад-Україну заціцкати Каммерером, на доказ, що вона самостійна і може кожної хвилі відірватися.

Мені ні одно з цього не трапляє до переконання.

На мою думку, плян Кеммерера не можна було вкрасти, бо... він не істнував. Вчений професор попросту нічого не написав, бо нічого не міг порадити.

Справа з крадіжею, це тільки звичайні дипльоматичні хитрощі.

Галактіон Чіпка.